AMGUEDDFA CYMRU

Llwybrau Llafar
yn Amgueddfa Lleng Rhufeinig

MYNEDIAD A SYLFAEN

Cyn mynd i Gaerllion /
Before going to Caerleon.

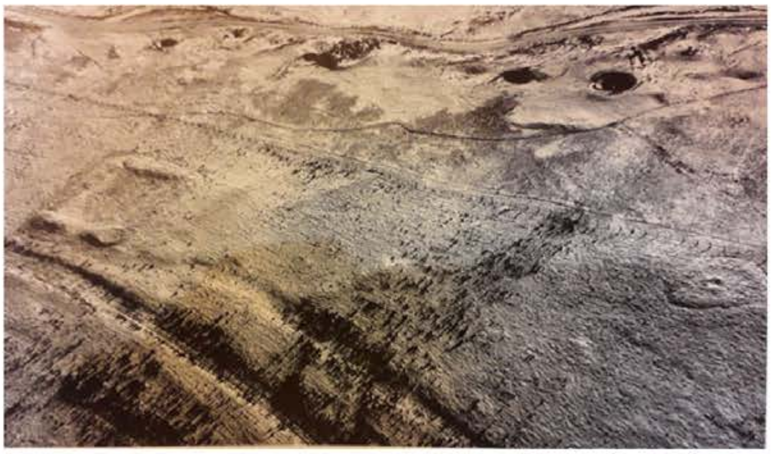

- *Edrychwch ar y llun.*
- *Atebwch y cwestiynau.*
- *Edrychwch ar y geirfa.*
- *Atebwch y cwestiynau eto.*

Llun o'r awyr

- Beth yw siâp y llun ar y dde?
- Beth yw siâp y llun ar y chwith?
- P'un yw'r hena yn eich barn chi?
- Pa lun sy'n perthyn i'r Rhufeiniaid?
- Pam rych chi'n meddwl hynny?

Geirfa:
awyr = sky
llun = picture
crwn = round
petryal/sgwâr = square/four-sided
y dde = the right
y chwith = the left
henaf = oldest

amgueddfa.cymru/rufeinig/addysg

Map o Gaerllion

Edrychwch ar y map o Gaerllion heddiw ac atebwch y cwestiynau:

- Ydi'r amgueddfa yng nghanol y dre?
- Ydi afon Wysg yn llifo (flowing)drwy'r dre?
- Sawl prif stryd sy yng Nghaerllion?
- Ydi hi'n dre fawr?
- Oes milwyr yn y barics heddiw?
- Beth arall sydd ar y map?

Geirfa:

baddon/baddondai = bath/s
amffitheatr = amphitheatre
afon Wysg = river Usk
yng nghanol = in the middle
barics = barracks
milwyr = soldiers
ar gyrion = the edge of
drwy = through
amgueddfa = museum
caer/y gaer = fort/the fort

Hawlfraint y Goron (2021), Cadw - Darlun gan John Banbury

1 Amgueddfa Lleng Rufeinig Cymru
2 Baddonau'r Gaer
3 Amffitheatr
4 Barics Maes Prysg
5 Wal y Gaer

©

Ar ôl bod yng Nghaerllion:

MYNEDIAD

- Beth weloch chi yn yr amgueddfa?
- Beth am wneud rhestr gyda phartner?
- Gwrandewch ar restr parau eraill. Oedd milwyr yn yr amffitheatr?
- Fuoch chi yn ymyl y barics?
- Beth sy yno heddiw?
- Ydych chin'gally nofio yn y baddondai?

Geirfa:

safle = location
awyr agored = open air
dan do = inside
rhufeinig = roman

SYLFAEN

- Fuoch chi yn yr amgueddfa?
- Beth weloch chi yno?
- P'un ydi eich hoff safle Rhufeinig yng Nghaerllion. Pam?
- Ydi'r amffitheatr yn yr awyr agored?
- Ydi'r baddondai dan do?
- Pam roedd y Rhufeiniaid wedi adeiladu caer yng Nghaerllion yn eich barn chi?

MYNEDIAD A SYLFAEN

Ryseitiau / Recipes

Beth roedd y Rhyfeiniaid yn ei fwyta?

Edrychwch ar y ddwy restr o ferfenwau (verb nouns) a berfau (verbs) am y ryseitiau.

taenu	**taenwch**	***to spread/spread***
gorchuddio	**gorchuddiwch**	***to cover/cover***
ychwanegu	**ychwanegwch**	***to add/add***
pobi	**pobwch**	***to cook/cook***
cymysgu	**cymysgwch**	***to mix/mix***
tynnu	**tynnwch**	***to take/pull***
gadael	**gadewch**	***to leave/leave***

Cyn darllen y rysait beth am wneud brawddegau mewn parau? Defnyddiwch y berfenwau yn gyntaf.

- ***Dw i'n taenu menyn ar y bara***
- ***Dw i'n gorchuddio fy mhen yn yr haul poeth***
- ***Dydw i ddim yn ychwanegu siwgr at fy nghoffi***

Wedyn trowch nhw yn ferfau neu yn orchmynion (commands)

- ***Taenwch fenyn ay bara (sylwch ar y treiglad medal!)***
- ***Gorchuddiwch eich pen yn yr haul***

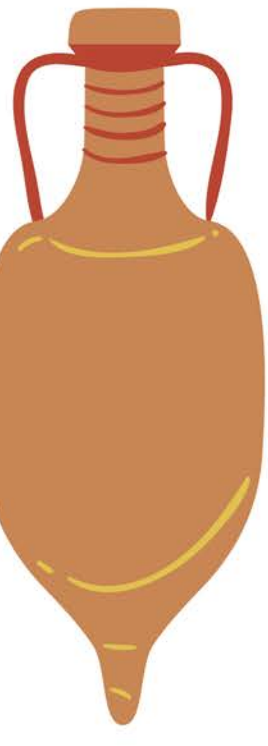

MYNEDIAD A SYLFAEN

Ryseitiau: Beth roedd y Rhyfeiniaid yn ei fwyta?

Darllenwch y rysait 'ma mewn parau.

RHOST CYMYSG:

Cynhwysion

500g o gnau cymysg
2 lwy de o olew olewydd
4 llwy de o fêl
Un llwy de yr un o sinamon, cwmin grwnd, hadau pabi, halen a phupur.

DULL:

- **Taenwch y cnau ar bapur pobi**
- **Gorchuddiwch ag un llwy de o olew a dwy lwy de o fêl**
- **Ychwanegwch y sbeis a chymysgu popeth a'u rhoi yn ôl yn y ffwrn**
- **Cymysgwch y cnau -peidiwch â llosgi'r cnau!**
- **Tynnwch y cnau o'r ffwrn**
- **Gadewch i'r cnau oeri – mae'r mêl yn boeth iawn!**

> Beth am ddefnyddio cnau a sbeisys eraill? Mae paprica a tsili yn flasus iawn.

MYNEDIAD A SYLFAEN

Ydych chi wedi dyfalu beth yw ystyr olew olewydd, mêl, cnau, pabi , a chynhwysion?

- Gofynnwch i rywun arall os dydych chi ddim yn gwybod.
- Beth am siarad am y rysait?
- Ydych chi'n hoffi'r cynhwysion?
- Ydych ch eisiau trio coginio'r rysait?
- Ydych chi'n hoffi trio ryseitiau newydd?
- Beth ydy'ch hoff fwyd chi?

Dull:
- Torrwch y cnau yn fras
- Cymysgwch yr holl gynhwysion

Darllenwch un rysait arall mewn parau o gyfnod y Rhufeiniaid nawr.

Enllyn Olifau:

<u>Cynhwysion</u>

120g o olifau du

120g o olifau gwyrdd

4 llwy de ginger

1 llwy bach gwin coch

4 llwy de o olew olewydd

Un llwy de o wreiddyn ffenigl wedi'l dorri'n fân

Un llwy de o goriander ffrres wedi'l dorri

Dwy lwy de o fintys sych